

ครอบครัว : ปัจจัยปกป้องและผลกดันปัญหาเสพติดของวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร

ดร. โสภ (ชูพิกุลชัย) ชีปลมันน์ - ราชบัณฑิต ผู้วิจัย

สภาสังคมสงเคราะห์ฯ พ.ศ. 2547

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง ครอบครัว : ปัจจัยปกป้องหรือผลกดันปัญหาเสพติดของวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัจจัยด้านครอบครัวที่นำไปสู่การใช้หรือไม่ใช้ยาเสพติดในวัยรุ่น 2) วิเคราะห์ปัจจัยปกป้องและผลกดันให้วัยรุ่นใช้หรือไม่ใช้ ยาเสพติด 3) นำเสนอแนวทางทางการส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหาการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นโดยใช้ครอบครัวเป็นฐานสำหรับการพัฒนาแก้ไขปัญหาเสพติดในวัยรุ่น

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 12-19 ปี ในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร 2 เขตการปกครองที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดสูง จำนวน 446 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ 323 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ 123 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน พร้อมการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครบถ้วน

ผลการวิจัยพบว่า

(1) ปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นใช้ยาเสพติด คือ สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ในครอบครัว ที่สร้างความกดดันให้กับวัยรุ่น การใช้ยาเสพติดของวัยรุ่นจากปัจจัยในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัว สถานภาพปัจจุบันของพ่อแม่ และปัญหาทางการเงินของครอบครัว ส่วนปัจจัยจากตัววัยรุ่นเกี่ยวกับปัญหาตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเองและปรึกษาเพื่อน การรับรู้ที่ผิดคิดว่ายาเสพติดลองครั้งเดียวไม่ติดง่าย ๆ ยาเสพติดเสพแล้วสบายใจ ใช้เป็นทางออกเวลามีปัญหา มีเพื่อนสนิทเคยใช้ยาเสพติด และยาเสพติดทำให้มีเพื่อนมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

(2) ปัจจัยปกป้องวัยรุ่นจากการใช้ยาเสพติด คือ ความรักและการเอาใจใส่ดูแล การเข้าใจซึ่งกันและกันของครอบครัว การอยู่พร้อมหน้ากันของครอบครัว การมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ส่วนปัจจัยผลกดัน คือ การที่คนในครอบครัวทะเลาะเบาะแว้งกัน วัยรุ่นถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแล ขาดความรักความเข้าใจในครอบครัว เวลามีปัญหาพ่อแม่ไม่มีเวลาให้คำปรึกษา จึงไปปรึกษาเพื่อนและใช้ยาเสพติดเป็นทางออก ประกอบกับวัยรุ่นเป็นวัยที่อยากรู้อยากลองและมีการรับรู้ที่ผิด ๆ เกี่ยวกับยาเสพติด

(3) การสื่อสารด้วยวาจาและการสัมผัส การใช้เวลา การเอาใจใส่ดูแล สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และการให้คำปรึกษาที่มีเหตุผลโดยไม่มีการดุด่า เป็นสิ่งที่สำคัญที่ครอบครัวควรปฏิบัติ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสพยาเสพติดในวัยรุ่น

(4) ภาพโปสเตอร์ความคิดเห็นของวัยรุ่นที่ใช้และไม่ใช้ยาเสพติดสะท้อนความคิดเห็นที่ตรงกันเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาเสพติดในวัยรุ่นว่าเกิดจากปัญหาภายในครอบครัว โดยเฉพาะ สัมพันธภาพในครอบครัวที่ไม่อบอุ่น และเห็นครอบครัวสามารถช่วยแก้ไขปัญหาเสพติดได้ หากพ่อแม่มีเวลาอยู่ใกล้ชิดลูก มีการใช้คำพูดและการแสดงออกด้วยความรักความเข้าใจและเป็นแบบอย่างที่ดี